DANI FIGUEROLA

SORT QUE ET TINC A TU

Columna

DANI FIGUEROLA

SORT QUE ET TINC A TU

Columna

col·lecció clàssica
primera edició: juny del 2018
© dani figuerola, 2018
© columna edicions, llibres i comunicació, s.a.u.
av. diagonal, 662-664 - 08034 barcelona
isbn: 978-84-664-2398-4
dipòsit legal: b-9.782-2018
composició: montse armengol
imprès a: romanyà valls

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

I

Em dic Pere Morell i vostès em troben aquí escrivint en les primeres planes d'aquest llibre perquè l'autor de la novel·la em va venir a buscar dies enrere i va insistir molt dient que jo era just el personatge que necessitava per a la seva creació literària. Demana que em descrigui a mi mateix en una vintena de planes com a molt. Diu que ell ja es cuidarà de fer-me fer coses, que d'això no me'n preocupi, que per això ell és el novel·lista i no jo. Diu que més endavant ja decidirà la mena de narrador que farà servir —càmera, omniscient, primera persona o no sé què més ha dit—, els punts de gir de la narració, la trama i el *sursum corda*. I que, com en García Márquez a *Cien años de soledad*, farà servir la prolepsi, és a dir que destaparà la trama i el final abans d'hora. Però que jo no m'amoïni i que em limiti a escriure els trets més rellevants de la meva biografia fins a finals del 1994, és a dir als meus quarantacinc anys, que és quan diu que començarà la seva novella amb el meu personatge entre d'altres. També em dóna permís per explicar una mica com sóc, què sento, com em sento i totes aquestes coses. Però adverteix que

no em passi, que això del perfil psicològic dels protagonistes és cosa seva. Em sona a collonada i diu que ho farà «mostrant més que dient», que «per això hi ha les tècniques narratives», va afegir. Què volen que els digui, potser s'ha empatxat una mica de tants cursos d'escriptura a l'Ateneu. Però el noi em cau bé, la idea em fa gràcia i aquests dies la feina del despatx està una mica fluixa i tinc més temps lliure que normalment, de manera que poso fil a l'agulla.

Vaig néixer el 12 de gener de 1949 al poble del Port de la Selva. La mare em va parir a casa —com s'estilava aleshores als pobles— amb l'ajut de la senyora Engràcia, la llevadora. Diuen que el meu pare es va fer un tip de plorar quan li van dir que era un noi. Jo m'ho crec. Bé, vull dir que m'ho crec, això que va plorar, perquè el fet que fos un noi —el primer de la casa després de dues nenes— no era una qüestió de fe sinó de mirar el que hi havia una mica més avall del melic. I dic que m'ho crec que va plorar perquè m'ho deia sempre la mare i la mare mai no m'ha mentit, però és que el pare n'era un bon tros, de sorrut! Cap moixaina, algun calbot de tant en tant i de renys tants com en vulgueu. Que si no has canviat l'escàlem i ja t'ho he dit dos cops, que si no tibes prou el tresmall i la xarxa s'embolicarà, que si fotràs un frare que ni Déu el desfarà, etc., etc. No em demaneu el perquè, però fins i tot aleshores jo sabia que m'estimava i que estava orgullós de mi. Ara ho sé del tot, però ja no té mèrit. Tinc una carrera i em guanyo bé la vida. I ell és gran, a vegades fa catúfols i —desenganyem-nos— em necessita. I no pas per anar a pescar, perquè ja fa temps que està jubilat i fa servir la barca per passejar els néts, de tant en tant fer el volantí amb alguns amics que encara li queden i calar algun joeller —un art que més

cap al sud en diuen moixernera perquè allà els joells es diuen moixons— arran de costa sobretot els mesos de febrer i març, que és quan el peix és ouat. I quan en fa una o dues caixes, repartir els joells entre els amics i els veïns i guardar-ne per a casa un parell de quilos, un per fregir i l'altre per fer l'arròs que preparava l'àvia.

Però tornem al fil, que ens estem desmarxant. La mare i l'àvia —que vivia a casa amb nosaltres— feien puntes de coixí i ganxet, s'hi passaven totes les hores del dia i unes quantes de la nit. Quan feia bon temps treballaven a fora, a la vorera de davant de casa amb la coixinera recolzada a la paret. Quan fresquejava se n'anaven a dins i quan es feia fosc es posaven les dues una a cada banda del llum. De carbur quan jo era molt petit, de petroli després i finalment l'elèctric. De tant en tant —potser cada dos o tres mesos, no ho podria assegurar— l'àvia i la mare desapareixien uns quants dies i el pare ens feia el menjar. Recordo que les dones tornaven rialleres i alguna vegada fins i tot ens havien dut alguna joguina a les nenes i a mi. Quan vaig començar a voler saber on anaven em deien que a veure el metge o a fer uns encàrrecs a Girona o a Figueres, però a mi em semblava que ens ensarronaven i cada cop feia més preguntes. Finalment, un dia de tardor, quan les dues dones havien tornat encara més contentes que de costum, el pare ens va fer seure a les nenes i a mi al voltant de la llar de foc i ens va explicar el secret, afegint-hi que l'havíem de guardar ben guardat perquè, si es descobria, la mare i l'àvia i fins i tot ell podrien anar a la presó per contrabandistes i no hi hauria ningú per cuidar-nos. Encara ara recordo el pànic d'imaginar-me sol amb les nenes en aquell casalot.

Normalment la mare i l'àvia sempre esmorzaven dretes, a cremadent. En canvi els dies de la marxa les

dues dones s'asseien a taula i prenien tranquil·lament el seu bol de llet amb crostons de pa del dia abans. Després agafaven el primer cotxe de línia de la Sarfa, que sortia a dos quarts de nou del matí del Port de la Selva cap a Figueres, passant primer per Llançà i després per Garriguella i Peralada, perquè potser no sabeu que la recta de gairebé tres quilòmetres que hi ha ara entre el castell de Quermançó i Marzà no va ser construïda fins a començament dels anys setanta. Recordo que aquells dies —fos estiu o fos hivern— sempre duien el mateix vestit, que devia ser l'únic de mudar que tenien. I que era negre com el de la immensa majoria de les dones del poble. Les estic veient a totes dues dretes a contrallum, a punt de sortir de casa amb el seu fardell a la mà i fent-nos petons a les meves germanes i a mi. El contorn de l'àvia i sobretot el de la mare eren més voluminosos que normalment però jo no en feia gaire cas. Suposo que ho atribuïa al vestit diferent que duien, o potser fins i tot en aquell moment ni me n'adonava i en realitat és ara que, en recordar-ho, se'm fa evident. En qualsevol cas el que és clar és que la mare i l'àvia s'enduien la producció trimestral de punta de coixí i de ganxet enrotllada a la cintura sota els enagos.

L'auto de línia les deixava a Garriguella. Començaven a caminar en direcció nord per la carretera que va a Rabós i quan arribaven al trencant del camí de Sant Quirze s'aturaven a descansar una mica sota una alzina i a menjar-se el pa i el formatge que duien de casa. Després seguien caminant els sis o set quilòmetres més que hi ha fins al monestir de Sant Quirze de Colera. Feien nit a la casa de pagès que hi havia a prop —sopar, dormir i esmorzar a canvi d'algun petit sobretaula de ganxet— i l'endemà continuaven camí fins a Banyuls pas-

sant pel coll del mateix nom. Trigaven entre tres i quatre hores segons el temps que fes, perquè quan bufava tramuntana, el vent de cara feia la caminada molt més feixuga. Gairebé en tots els viatges les aturava la parella de la Guàrdia Civil, que els demanava els documents. Elles deien que anaven a veure uns familiars banyulencs que tenien un malalt greu a casa. Sempre van passar sense problemes. Entre que les dones vestides de negre i tapades de dalt a baix més aviat s'assemblen totes i que els guàrdies civils de frontera eren substituïts cada sis mesos, mai ningú se'n va adonar, que la parella de dones era sempre la mateixa. I que el malalt no es moria ni es curava, cosa que —entre parèntesis— és el que ha de fer el metge amb els seus clients, mantenir-los vius sense matar-los ni guarir-los.

El negoci naturalment era d'estraperlo, s'havia de tancar d'amagat, amb bitllets i ràpid. Les dones —la mare i l'àvia no eren per descomptat les úniques que ho feien— sabien d'algunes cases de Banyuls on es feien transaccions d'aquesta mena. Alguna vegada havien anat a vendre a Cervera i aleshores solien passar pel túnel del tren que forada la muntanya de Colera a Portbou i després de Portbou a Cervera. El regateig del que les catalanes del nord en deien *afferes* —l'afrancesament del mot «afers»— era viu, crispat, cridaner. Però al final sempre s'entenien. Al sortir de la casa l'àvia deia sovint en veu ben alta «que una puta els hi bufi l'ull», una expressió meravellosa i impagable, que suposo que era equivalent a engegar-les a fer punyetes.

El diumenge següent al de la tornada de la mare i l'àvia a casa fèiem autèntica festa major. Dinàvem pollastre amb llagosta, un plat que la meva àvia Quimeta brodava. Tallava el cap de les llagostes de viu en viu, els

treia el fetge i el corall, que incorporava amorosament al sofregit, i les tallava a trossos generosos —que prèviament enfarinats i saltejats a la *piella* (paella per als normatius de l'IEC) anaven a la cassola els últims deu minuts de cocció. La salsa tenia un polsim de xocolata i era cremosa, espessa, aromàtica, obria la gana només d'ensumarla. Hi sucàvem crostonets de pa fregit. Ara potser costarà de creure, però tots els de taula valoràvem molt més el pollastre de corral —no crec que en mengéssim més de mitja dotzena de vegades l'any— que la llagosta, que sovint ens havíem de cruspir perquè els senyors de Barcelona no havien vingut al poble i el pare no la podia vendre a ningú més. En contrast, hi havia setmanes que la família Puig se n'enduia una dotzena per fer-les a la brasa amb els seus amics de Barcelona que pujaven amb ells. Recordo el somriure d'orella a orella del meu pare quan divendres al matí rebia la telefonada del secretari del senyor Puig per dir-li que els senyors arribarien a mitja tarda i que ja els podia reservar els crustacis. Bèsties precioses camalluents, que sovint feien un quilo o més cadascuna i que en realitat moltes vegades no eren llagostes sinó *llongants*, que és el que a Barcelona en diuen —els que saben diferenciar-los de les llagostes, que no són pas gaires— llobregants.

Hi havia molta llagosta quan jo era menut. I no tan menut, diguem que fins a mitjan anys setanta. Encara que el pare era millor amb el pop —sense cap mena de dubte el millor pescador de tota la badia d'aquesta especialitat—, amb la llagosta tenia prou traça. Escava les nanses amb serrans en filera, o sigui amb un fil que, agafant els peixos pel cap, anava de banda a banda de la nansa. I les calava seguint les crestes del rocam del fons marí, generalment a una fondària mitjana. Les nanses es

deixaven un parell o tres de dies abans de llevar-les. Em sembla recordar que deia que el millor temps per calar era després d'un bon temporal de llevant. Sigui com sigui, hi havia dies que la captura era molt important i teníem treballs per conservar-les vives i poder-les anar venent quan hi havia compradors, que no era gaire sovint com he dit abans. Dels anys cinquanta —o potser d'abans, no n'estic segur— ve la desafortunada expressió de «vivien tan bé que menjaven llagosta cada dia», escrita per un malparit en un reportatge sobre la gent del Port de la Selva publicat a *Destino*. És cert que a vegades menjàvem llagosta uns quants dies seguits, però el que el bandarra no deia és que en aquestes ocasions a taula les cares eren molt llargues perquè amb prou feines hi havia pa per acompanyar-les.

El Seat 600 i les armellades de niló van ensorrar la pesca de la llagosta al meu país, i no sabria dir quin dels dos elements va ser més depredador. Fins als anys seixanta les armellades —una mena de xarxa o tremall resistent i de malla fina— eren de fil i es trencaven molt fàcilment, de manera que no sortia a compte usar-les per pescar llagosta. Era millor fer servir les nanses, que resistien desenes i desenes de calades. Les armellades de niló —que les va posar al mercat l'alcalde de Cervera a França— valien molts diners però el seu rendiment era molt superior i els pescadors més atrevits s'hi van llançar de cap. Calades a fondàries de setanta a noranta braces en el lloc apropiat —el brut o el clapissar arran del rocam— podien arribar a donar trenta quilos d'una tacada. I als anys seixanta el boom dels 600 amb l'enterrament de l'economia de postguerra va dur al cap de Creus centenars de compradors, que en aquella època n'arribaven a pagar al voltant de les 500 pessetes el qui-

lo (un litre de gasolina valia deu pessetes). I ja està explicat el que li ha passat a la llagosta vermella del meu país. Que sense cap mena de dubte és la millor del món. Però —i aquesta és la tragèdia— fins a cert punt ja no importava gaire. Qui més qui menys llogava habitacions o cases mig abandonades que havia reconstruït a cuita corrents o venia terrenys heretats que fins aleshores valien quatre rals, i fins i tot els més agosarats s'endeutaven per comprar un tros de terra urbà a una vídua que se'l treia de sobre per poder seguir menjant. Perquè fins poc abans del boom del turisme hi havia vells al poble que anaven molt però molt curts d'armilla i que menjaven gràcies a l'ajut —quasi sempre d'amagat per no ferir-los— d'alguns veïns caritatius. Perquè de bona gent n'hi havia molta, molta més que ara. Recordo que quan es feien les parts de la pesca de la tonyina amb l'almadrava —una pesca ancestral que ja es feia a l'edat mitjana amb l'ajut dels monjos de Sant Pere de Rodes i en la qual participava tot el poble—, les bèsties es venien senceres, però unes quantes es feien a rodelles per al consum de les cases. I sempre —i si dic sempre vull dir sempre— algú de la rotllana separava uns quants talls per als qui no tenien la seva part perquè estaven malalts o eren vells i no podien tibar de l'art. I tothom assentia amb un lleuger cop de cap.

Jo no vaig perdre cap dia de classe, malgrat les meves protestes per acompanyar el pare i l'avi a pescar. L'escola era unitària, nens i nenes de diferents edats anàvem a la mateixa aula. I fa de mal dir però jo era el millor. Als cinc anys llegia força bé, als set multiplicava, als vuit dividia i als deu feia arrels quadrades. A casa no tenia mai deures ni havia de repassar, de manera que dedicava tot el meu temps lliure a aprendre coses de la mar i del

peix. D'adolescent feia tota mena de nusos, sabia navegar una mica a vela llatina i era bo amb la fitora, quan el meu pare em deixava agafar-la, que no era gaire sovint. La pesca amb fitora tenia una trempera inigualable. Només es podia fer les nits calmes i sense lluna, la qual cosa a la república del cap de Creus vol dir ben poques vegades. L'avi vogava tan arran de roca com podia i compassadament, a poc a poc, aconseguint gairebé no fer soroll en ficar els rems a l'aigua. El meu pare es posava dret a la popa, al costat del Petromax —que feia una llum intensa i molt blanca— amb la fitora a la mà. I jo al mig de la barca, amenaçat amb els ulls per tots dos no fos cas que se m'acudís moure'm, gratar-me el nas o estossegar. Quan el déntol, l'orada o el llobarro atrets per la llum es posaven sota la vertical de la fitora del meu pare, ja els podies cantar les absoltes. El moviment del braç era increïblement ràpid i precís, i la majoria de les vegades el peix era embarcat amb les extremituds corresponents que fan al cas. Un dia que la pesca havia estat generosa i ja anàvem de tornada, sense dir res el pare em va posar la fitora a la mà i es va asseure al bancal a observar-me. La primera afitorada la vaig cagar per voler clavar-la massa d'hora, a la segona el peix va fer un cop de cintura a l'últim moment i de l'embranzida que jo duia una mica més i me'n vaig a l'aigua. Em mirava el pare esperant que em renyés i tot el que va dir va ser: «Ho estàs fent molt bé, noi. Quan jo era com tu vaig trigar molt a encertar el primer». I a la tercera un llobarret que em va semblar de sis quilos i en devia fer un amb prou feines va ser enxampat just per darrere el cap, que és on em deien que s'havia d'apuntar. Jo estava exultant, el pare em va tustar a l'esquena sense dir res i es va girar, potser perquè no se li veiés la humitat que tenia als ulls.

Quan al Port es va saber que el vailet d'en Morell —en «Morell mala pell», que em deien els companys d'escola, la qual cosa em feia una ràbia espantosa— havia pescat un llobarro amb la fitora, alguns dels pescadors de la vila com en Puignau em van felicitar. Jo em posava vermell cada vegada, una barreja a parts iguals de timidesa i d'orgull.

Ni al Port ni a Llançà es feia batxillerat —uns estudis que llavors començaven als deu anys—, de manera que anava i tornava de Figueres cada dia amb l'auto de línia de la Sarfa. El trajecte, de poc més de trenta quilòmetres, durava quasi una hora. A l'institut no hi havia noies, només nois. «Una colla de bordegassos», deia l'àvia, mentre m'amanyagava passant-me la mà pels cabells. Jo seguia sent un bon estudiant, totes les assignatures em semblaven fàcils menys el llatí. Excel·lia en matemàtiques —sempre treia deus— i en ciències naturals, que m'apassionaven. La idea dels meus pares era que anés a l'institut fins als catorze anys —les nenes no havien passat de l'escola primària— i acabés el batxillerat elemental. I que després aprengués un ofici relacionat amb la mar i la pesca, que era el nostre món. A més, l'any 1961 es va començar a construir l'edifici del Club Nàutic del Port de la Selva i era molt probable que m'agafessin de mariner a l'estiu i qui sap si tot l'any. Amb això i l'arribada del turisme que s'anava consolidant, semblava que el meu futur a la vida estaria prou encarrilat. Però un diumenge va trucar a la porta de casa el senyor Millet, el director de l'institut, perquè aprofitant que havia vingut amb la família a veure el mar, segons ens va dir, volia parlar amb el meu pare. Jo no vaig sentir la conversa perquè es van tancar al menjador tots dos però estava una mica espantat perquè dies enrere en Doro i

jo havíem fet una bretolada pel carrer —aixecar-li les faldilles a una noia— i temia que ens haguessin descobert.

Quan el senyor Millet va haver marxat el pare se'n va anar sense dir res a port de Reig a preparar les nanses per als pops. Va tornar per sopar i just quan estàvem començant va aixecar el cap del plat d'escudella, em va fitar als ulls i va dir: «N'estàs segur, Pere, que voldràs seguir estudiant quan acabis el quart de batxillerat?». Tothom a taula es va mirar el meu pare menys jo, que amb el cap cot i després d'empassar saliva vaig respondre: «Sí, pare, m'agradaria molt. Si no us sap greu, és clar...». En Ramon Morell parlava més aviat poc —la meva àvia materna, que el coneixia des de petit, deia que va trigar molt a començar a parlar i, afegia: «Segons com encara li costa ara». I a l'àvia li reien els ulls mentre les nenes feien barrila i el meu pare encara es posava més sorrut—, però aquell dia va ser prou explícit: «Molt bé, noi, per aprofitar més el temps l'any vinent et quedaràs tota la setmana a Figueres, viuràs a casa la tia Carme si t'hi volen. Els estius m'ajudaràs a la barca en el que faci falta. I si segueixes sent bon estudiant com fins ara, podràs fer una carrera a Barcelona. A casa ja ens en sortirem». I va seguir xarrupant la sopa mentre l'àvia plorava, la mare m'enviava la mirada més tendra de què era capaç i les nenes aixecaven el polze enlaire i picaven de peus.

Aquell estiu del 1963 a qui menys va agradar la notícia dels meus estudis a Figueres va ser a la Lluïsa. La Lluïsa estava a punt de fer catorze anys, com jo, era filla d'un pescador del poble —en Maneres li dèiem, encara que el seu cognom era Puigbó— que havia obert feia poc al passeig mateix el restaurant La Galera, per a la dona i per a ella. Els pares de la Lluïsa pensaven que sent

noia el batxillerat superior no era necessari, i que ja en tenia prou amb l'elemental. I que ajudant al restaurant —que de ben segur que aniria a més amb el turisme que s'albirava—, i com a molt anant més endavant un parell d'anys a l'escola d'Hostaleria de Girona, ja tenia la vida encarrilada. I a la noia no li anava malament aquesta idea. Era poc ambiciosa, tranquil·la, li agradava llegir novel·les i, quan podia, veure l'aparell del televisor que el seu pare, amb molt bon ull, havia comprat per al restaurant.

La Lluïsa en el seu temps lliure sempre volia estar al meu costat féssim el que féssim. Reconec que m'agradava —tenia una davantera molt interessant i lluïa unes cuixes generoses quan es posava el vestit de bany— i m'afalagava tenir-la a prop. Però hi havia estones que m'embafava. A més de fer manetes —i alguna vegada una mica més que manetes— amagats entre els horts que hi ha a tocar de la riera, als meus catorze anys jo volia jugar a futbol, anar al bosquet de cala Taballera a acampar-hi un parell de dies amb els amics, pescar besucs a la nit i si podia ser afitorar algun llobarro. Sigui com sigui, la Lluïsa i jo vam seguir fent camí junts. Els caps de setmana quan jo tornava de Figueres i no havíem de donar un cop de mà a les cases respectives, ella i jo anàvem sempre de tronc. I quan l'any 1966 vaig anar a Barcelona a estudiar Medicina, el nostre prometatge era prou sòlid per aguantar força bé els embats llibertaris de Marcuse i la seva trepa i els aires del maig del 1968 francès. I per aguantar també l'entrada en tromba a la meva vida de la Teresa, la seductora pèl-roja del curs superior al meu, a cinquè de Medicina, de qui em vaig enamorar perdudament i que sense cap mena de dubte va ser la responsable del meu doctorat en l'art amatori. Però per-

què ningú no pateixi ara mateix diré dues coses. La primera és que, quan en va tenir prou de mi, la Teresa em va despatxar amb un somriure i un petó al front quan ens vam despertar al llit de casa seva a Pedralbes un matí de diumenge que vaig tenir la barra de dir als meus que m'havia quedat a Barcelona per poder estudiar més. La segona, que la Lluïsa i jo ens vam casar per l'església al Port de la Selva el maig del 1974, dos anys després d'acabada la carrera i tres anys després del petó de la pèl-roja.

Però tornem una mica enrere. A Barcelona vaig viure durant tota la carrera a dispesa a casa d'una parella de jubilats de l'Eixample que complementaven la seva pensió amb les tres mil pessetes al mes que em cobraven. La meva mare mai no va voler que m'instal·lés en un pis d'estudiants perquè deia que allò seria «cal garlanda» i d'altra banda jo no volia anar a una residència d'estudiants perquè em recordaven els quarters de soldats, de manera que la dispesa a casa de la senyora Rosa Bubé va ser el pacte intermedi que ens va deixar satisfets a tots. Menjava bé, tenia una taula gran i còmoda per estudiar, em canviaven els llençols cada setmana i no rondinaven si em dutxava cada dia com era el meu costum, certament insòlit per a ells, que ho feien un cop a la setmana.

Ara no voldria avorrir el lector amb històries de la mena «el noi de poble que estudia la carrera a Barcelona». Totes s'assemblen i són perfectament previsibles: els billars prop de la universitat, les anades a l'Apol·lo del Paral·lel o a la patètica Bodega Bohèmia, les nits de jazz al Jamboree de la Plaça Reial amb el Tete Montoliu, les putes del carrer de Robadors, etc. Tampoc és que jo tingués temps lliure, a Barcelona. Em cremava les celles

estudiant de nit i de dia i gairebé sempre els divendres al vespre o els dissabtes al matí agafava el tren fins a Llançà, on la Lluïsa —que es va treure el carnet de conduir abans que jo— em venia a buscar amb el 600 del seu pare. Després la feina era meva per fer-li entendre que al Port també necessitava seguir estudiant el cap de setmana. Feia morros i flirtejava amb el pixafreda d'en Martí per fer-me posar gelós. I ho aconseguia sempre. I la meitat dels diumenges jo tornava a Barcelona emprenyat. Però a segon de carrera, o sigui quan teníem divuit anys, ja vam començar a cardar —a la barraca de l'hort del meu pare si no feia molt fred, i ben pensat si en feia també— i ens agradava molt a tots dos. Es pot dir que en vam aprendre junts, encara que el meu doctorat vingués una mica més tard amb la Teresa. I la Lluïsa i jo estàvem més tranquils i contents. Jo estava convençut que ens notarien a la cara a tots dos que estàvem sexualment satisfets.

La formació a la facultat era dolenta, d'una banda perquè en general els professors eren profundament mediocres encara que alguns fossin molt exigents i suspenguessin el 80% o més dels que ens examinàvem, de l'altra per la massificació —per evitar més crispació al carrer de la que ja hi havia no s'establia cap mena de *numerus clausus*—, i en tercer lloc perquè la situació política de les acaballes del franquisme desembocava en contínues vagues i aldarulls al carrer. I qui més qui menys teníem clar que del que es tractava era d'acabar la carrera al més de pressa possible, entrar a l'hospital de metge intern i començar a partir d'aleshores a aprendre de veritat l'ofici de metge.

Tot i la limitació deguda al fet que jo era de fora ciutat, haig de dir que a la facultat vaig fer molt bons

amics, amb els quals ens hem seguit tractant la resta de les nostres vides. El més amic de tots és l'Eduard, amb qui ens vam conèixer els primers dies del primer curs als bancs de l'aula d'Anatomia. Vam entrar a la política universitària al mateix temps —al famós Sindicat Democràtic creat pels estudiants l'any 1964—, vam córrer junts davant dels grisos i vam passar por, molta por, tota la por. Res a veure amb la que es pugui passar en una gropada de tramuntana, i ja sé que pot costar de creure. El que no ha vist al seu costat els grisos dalt dels cavalls amb cara d'odi i la porra enlaire no sap del tot què signifiquen les tres lletres de la paraula.

Les meves notes de la carrera eren força bones i no vaig tenir cap problema per entrar de metge resident de Cardiologia a l'Hospital Clínic de Barcelona. Fèiem moltes guàrdies, algunes vegades dues per setmana. Els primers dos anys les fèiem a Urgències, on eren molt cansades, i després a la Unitat Coronària, i allà eren molt estressants. En aquella època el sou estava bé i amb el complement de les guàrdies podia pagar el lloguer d'un pis petit a Sants per a mi sol i tenir quatre calerons a la butxaca. A més, el meu pare em va regalar un Seat 850 de segona mà i els caps de setmana que no tenia guàrdia pujava al Port a veure la nòvia i la família. I els mesos de tardor i hivern que la Lluïsa no treballava al restaurant venia a passar uns dies amb mi a Barcelona i em feia de mestressa de casa. Els seus pares i els meus no ho aprovaven, però miraven cap a una altra banda, no tenien ganes d'enfrontaments. Només preguntaven de tant en tant que quan pensàvem casar-nos. Nosaltres crèiem que era millor fer-ho quan poguéssim viure sempre junts, en acabar jo la residència de l'hospital, però en començar el tercer any de formació de l'especialitat vam

claudicar. I vam seguir fent més o menys la mateixa vida, però casats.

Els anys del Clínic van ser probablement els més trepidants de la meva vida. Tot era nou i profundament engrescador: el tracte amb els pacients, la relació amb els companys, l'aprenentatge de noves tècniques de l'especialitat. El pitjor i el millor, el flirteig permanent amb la vida i la mort. Quan tiràvem endavant un malalt «picat» —en l'argot de l'època significava un pacient greu— es reforçava el sentiment d'equip i tots ens sentíem orgullosos i eufòrics. Quan se me'n moria algun amb infart agut de miocardi amb qui minuts abans havia estat parlant, em quedava espantosament abatut i me n'anava a la meva habitació, sense poder deixar de pensar què és el que no havia fet bé o què hauria pogut fer diferent perquè no es morís. Una vegada que se m'havia mort un home de quaranta-sis anys encantador i vital i pare d'un estudiant de Medicina estava desolat. Em vaig posar a plorar assegut al meu llit, possiblement tant de tristesa com de ràbia. Mai fins aleshores havia plorat per un pacient. Al cap d'una estona d'estar sol va entrar l'Eulàlia, cap d'infermeria, que devia tenir uns vint anys més que jo. Es va asseure al meu costat i em va agafar la mà. Vaig seguir plorant, primer sobre la seva espatlla, després sobre les seves tetes generoses. Sense dir res m'anava fent massatge, primer als polsos, després al clatell i les espatlles. Em va treure el dalt del pijama i va continuar per l'esquena i després pel tòrax. Jo no podia comprendre per què malgrat el drama recent i el meu desconsol estava experimentant una erecció formidable. L'Eulàlia se'n va adonar, em va obrir la bragueta del pijama, va acaronar el penis i hi va acostar la boca. Encara recordo les contraccions del meu orgasme i com ella em tapava

la boca perquè no em sentissin a fora. Quan va haver comprovat la meva sobtada lassitud, va passar pel lavabo i se'n va anar a fora, al tauler de control d'infermeria amb les seves companyes. Quan mitja hora després vaig sortir al passadís absolutament confós, em va somriure, va preguntar en veu alta davant de les altres infermeres que com em trobava després del disgust i em va oferir un cafè. És evident que allò va ser simplement «fer-me un favor», però va ser un favor extraordinari. No en va voler parlar mai més quan alguna vegada vaig tractar d'expressar-li el meu agraïment, encara que solament fos convidant-la a esmorzar. Com si mai no hagués passat res. Un dia de Sant Jordi la vaig veure passejar per les parades de llibres agafada de la mà d'un senyor. Me'l va presentar com el seu marit. Després de la meva torbació inicial, em vaig atrevir a dir-li que la seva dona era una infermera excepcional. I ja us dic jo que ho era. Ella va dir «Au, vés» o una cosa semblant. Em sembla que tots dos van estar contents del meu comentari.

Els quatre anys de residència em van donar una considerable seguretat clínica, no només amb els malalts aguts hospitalitzats, sinó també amb els crònics, que al cap i a la fi jo suposava que representarien una gran part de la meva clientela quan sortís del Clínic, com va ser efectivament. La tardor del 1976, poc abans d'acabar la residència, el cap de servei doctor Navarro em va proposar que m'hi quedés un parell d'anys més, i em va oferir un contracte per fer guàrdies perquè em pogués guanyar les garrofes i un projecte de tesi per millorar el currículum. Això volia dir fer créixer les meves perspectives professionals encara que de moment se'm reduís el sou a les dues terceres parts. Però ens en vam sortir gràcies al fet que la Lluïsa va trobar feina als matins

en una papereria del barri i que a mi de tant en tant em cridaven d'una clínica privada per ajudar en alguna exploració hemodinàmica. I la Lluïsa mai no va deixar de col·laborar al restaurant de la família els caps de setmana.

Jo estava molt engrescat amb la tesi. Amb la recerca al laboratori no hi tenia gaire traça, però la clínica i la tecnologia —que aleshores ja s'estava expandint molt dins la cardiologia— m'agradaven molt. I tot i que no era pròpiament un metge de la plantilla, el cap de servei em va assignar un petit grup de pacients del dispensari que patien hipertròfia ventricular esquerra. I amb ells i altres malalts que em passaven els companys vaig aplegar prou material per fer la tesi sobre la utilitat de l'ecocardiografia, que en aquella època estava a les beceroles. Tothom em va tractar molt bé, tinc un record meravellós d'aquesta època al Clínic. Hi havia un fort esperit d'equip, no solament dins del servei sinó dins de tot el Departament de Medicina. I tothom que tenia ganes de treballar se'n sortia.

Al començament del 1979 vaig llegir la tesi. Amb el doctorat a la butxaca no m'hauria estat difícil trobar plaça de metge adjunt, potser no al Clínic mateix però sí en altres hospitals de Barcelona o rodalia. Tot i això l'ombra de l'Empordà era cada cop més llarga i la Lluïsa, però també jo, teníem moltes ganes de tornar a casa, una autèntica necessitat física d'entomar la tramuntana de tant en tant. Dues coses ens van fer decidir en molt poc temps. La primera, que l'any abans l'hospital de Figueres havia establert concert amb la seguretat social —Instituto Nacional de Previsión, es deia— i els serveis s'estaven jerarquitzant i es contractaven metges a jornada completa. La segona i potser més definitiva és que el meu pare havia comprat un pis a Figueres i ens l'oferia si hi anàvem

a viure. Tret del doctor Peris —un home gran i bonhomiós que lluïa una fantàstica cabellera blanca— i d'en Valentí Valls, que era de Sant Feliu de Guíxols, ningú del servei va comprendre la meva decisió. I fins i tot alguns em van girar la cara considerant-me un desagraït. Als ciutadans de Barcelona els costa entendre que hi ha vida fora de la gran ciutat. I als metges dels grans hospitals universitaris els costa acceptar que hi ha vida científica i acadèmica fora de les parets de la facultat. En aquella època encara els costava més que ara, que ja és dir.

Presa la decisió de tenir el niu estable, la dona i jo vam anar per feina. Les nostres dues filles, la Mercè i la Maria, van néixer a la clínica Santa Creu de Figueres els anys 79 i 80 respectivament. Anàvem una mica de bòlit. La Lluïsa feia de mestressa de casa però seguia ajudant al restaurant. Els divendres a la tarda si jo no tenia guàrdies de cap de setmana ens en anàvem tots al Port, perquè tant a casa dels pares com a la dels sogres hi havia lloc per a tots quatre. I com que teníem poques despeses, ens guanyàvem bé la vida i l'amarratge ens sortia gairebé de franc, vam aprofitar una excel·lent ocasió per comprar-nos l'any 1985 un Dufour 31 gairebé per estrenar que es deia *Llebeig*. He de dir que, tot i no saber-ne gaire, navegar a vela havia estat des que era petit el somni de la meva vida. Somni que el meu avi alimentava amb les seves narracions màgiques de quan ell era jove. L'avi era un expert mariner que va pescar només a rem i a vela fins més enllà dels quaranta anys, que va ser quan es va poder comprar el seu primer motor. Un flamant Fita de 4 CV que encara he vist funcionar.

A l'hospital de Figueres estava tot per fer, com aquell qui diu. Vaig ser molt ben rebut, sobretot perquè era del país i per tant no es considerava previsible que aprofités

un hospital «de províncies» per fer el salt a la capital al cap d'uns anys. I per què havia de fer-ho? Jo ja estava a la capital, només que no era la de Catalunya sinó la de l'Alt Empordà. I a més l'any 1984, després del nomenament d'en Carles Ponsatí —el meu cap de Medicina Interna— com a director executiu, l'hospital va ser acreditat i es va convertir definitivament en hospital comarcal. I per arrodonir-ho tot, seguint el consell d'amics meus metges, vaig obrir consulta privada un parell de tardes a la setmana. Que m'ha donat moltes satisfaccions i un sobresou especialment interessant que va permetre que em pogués endeutar per comprar el *Llebeig*.

He dit poca cosa dels meus amics, i no és pas que no me'ls estimi sinó que potser és perquè no ha vingut a tomb parlar-ne fins ara. Han estat sempre molt importants en la meva vida, tant els de l'escola i l'institut com després els de la facultat. A l'institut jo era normal, com els altres, gent de poble fills de pescadors, pagesos, botiguers... A la facultat el Morell era un element estrany entre la munió de barcelonins, sabadellencs, terrassencs, manresans, mataronins... que poblaven les aules. Jo era de poble, però de poble de veritat. Els altres eren de ciutats més o menys petites o grans, però ciutats. I encara que és cert que també n'hi havia d'altres que igualment eren de poble, ningú em va guanyar en l'apartat «elements exòtics». Jo era ni més ni menys que fill de pescador de la mar d'Amunt, com m'agradava definir-me. En canvi, els altres que també venien de poble eren o bé fills del metge —com el de Llinars— o del farmacèutic o de l'amo de la fàbrica, però ningú no se'm podia comparar, cap tenia el meu pedigrí. Els companys se'n fotien bastant del meu parlar empordanès. Però mai no em vaig sentir vexat, com en canvi m'hi havia sentit

alguna vegada al mateix Port de la Selva pels fills d'alguns estiuejants que em miraven per sobre l'espatlla perdonant la vida a un paio com jo que sabia deu vegades més coses de les que sabien ells.

Sense cap mena de dubte els meus grans amics a la facultat van ser en Xavier, en Màrius i l'Eduard. Amb els dos primers he estat molts anys sense veure-m'hi, amb l'Eduard hem compartit un munt de coses, no solament tots els cursos de la carrera, sinó també els anys de residència a l'hospital, els meus a cardiologia, els seus a cirurgia digestiva. Hem compartit milers d'hores en sobretaules inacabables parlant del que és diví i el que és humà, de ciència i de literatura, de jazz i de música clàssica. I de dones, donetes, donasses i donotes, encara que d'aquestes l'Eduard mai no en va voler saber res, ni després d'una nit boja a l'Apol·lo. No sé si ho he dit abans, però l'Eduard era un noi de casa bona. L'Eduard i jo, amb les parelles respectives, hem fet infinitat de viatges, excursions i navegades. Al mes d'agost ell venia amb la seva dona i alguns amics al Port de la Selva amb el *Desvergonyit*, un Puma 37 que normalment estava amarrat al port del Balís, on el seu pare tenia casa. Sempre que feia bon temps —al nord del cap de Creus i al mes d'agost això vol dir amb molta sort una vintena de dies— desamarràvem a mig matí i fondejàvem per dinar i banyar-nos a qualsevol de les cales que hi ha camí del Creus —Cativa, Galera, Taballera, Prona, Galladera, Culip...— o bé a la cala Garbet, a l'altra banda camí de Portbou. A mitja tarda, quan ens trèiem la son de les orelles, fèiem navegades per l'aleta o de popa aprofitant el vent de garbí, que rarament falla a aquesta hora. El *Desvergonyit* gairebé sempre tornava a port a sopar i dormir, i nosaltres sovint ens quedàvem fondejats a passar la

nit, sempre que no hi hagués previsió de tramuntana per l'endemà.

La veritat és que a mi m'agradaria acabar aquí aquesta meva breu ressenya personal. I de fet ningú m'ho impedeix. No tinc cap obligació amb l'autor ni em pagarà ni un ral per explicar-li tot això. Però un sentiment de compromís m'obliga a continuar i acabar la feina, tot i que ho faré contenint-me en les explicacions dels fets i de les emocions. Val a dir que des de la perspectiva dels meus seixanta-cinc anys actuals, la memòria ha endreçat el que li convenia i ha esborrat el que li sobrava. Però a vegades algun record s'entesta a treure el cap i esguerrar-te la rutina i l'ordre. O pitjor, provocar-te una nit d'insomni com la que he patit avui mateix.

L'any 1984, amb els meus trenta-cinc anys, tenia tot el que podia desitjar: era un metge de prestigi a la comarca, tenia reconeixement acadèmic amb la plaça de professor acabada d'estrenar i, sense proposar-m'ho i sense que m'importés gaire, havia fet un salt significatiu en l'escala social. Fins aleshores no se sabia de cap fill de pescador que s'hagués llicenciat en Medicina, encara que és veritat que més d'un de la meva generació estava excel·lint en el món de les empreses i dels negocis, no solament a Catalunya i Espanya sinó també a l'estranger. I un d'ells, que era una mica més gran que jo, s'havia llicenciat en Econòmiques. Però, desenganyem-nos, un metge és un llicenciat amb un plus de valor afegit. I aleshores més que ara.

M'adono que estic donant voltes per no entrar en el terreny del que m'incomoda explicar, però que carai, agafo el toro per les banyes. Un compromís és un compromís. Ras i curt, la meva vida s'havia convertit en força rutinària. De l'hospital a la consulta, de la consulta

a casa, de tant en tant una guàrdia i torna a començar. A l'estiu la cosa millorava amb la navegació, però els hiverns es podien fer molt llargs. I per culpa del restaurant, els caps de setmana no baixàvem a Barcelona a sentir jazz ni a veure teatre o al cine. L'única cosa que a mi em trencava la monotonia eren els congressos. Per aquella època els laboratoris no anaven curts d'armilla com ara, i et convidaven amb relativa facilitat no solament a les reunions locals catalanes i espanyoles, sinó també als congressos europeus i alguna vegada als americans. I en aquest últim cas estaves fora de casa entre set i deu dies. Confesso que ara, quan vaig a un congrés —que no hi vaig gaire—, m'hi passo el dia de la primera a l'última sessió, però aleshores, després de més de deu anys d'especialitat, em semblava que del que necessitava per a la meva pràctica clínica ja ho sabia gairebé tot. I de la investigació animal i encara més de la bàsica en passava olímpicament. Hi havia alguna tarda —i a vegades fins i tot algun dia sencer— que feia campana per anar a fer turisme. I a les nits les sobretaules sovint s'allargaven, sobretot als Estats Units perquè els primers dies de viatge tenies el son capgirat. I un dia, doncs... això, un dia! Ens vam quedar xerrant al bar de l'hotel una petita colla. La gent va anar desfilant i al final ens vam quedar la R. —una gallega menuda, simpàtica i ben contornejada, que coneixíem amb el malnom de *Supermirafiori* perquè tenia molta marxa, com el Seat 131 de l'època— i jo. Quan finalment ens vam adreçar a recepció per recollir les claus de les habitacions i anar a dormir, es veia venir el que podia passar. Ella m'ho va posar fàcil dipositant suaument la seva clau a la meva mà, acompanyant-ho d'un somriure càlid. Ella sabia el que volia, a mi em va costar molt poc esbrinar-ho. El que jo ignorava alesho-

res és que en aquestes circumstàncies sempre acabes a l'habitació de la noia, mai a la teva, cosa que no deixa de ser emprenyador l'endemà al matí.

Potser una mica tard —perquè acostumo a adonar-me de les coses quan n'hi ha que vénen de tornada— vaig ser conscient que la promiscuïtat als congressos era un fet molt corrent. En realitat hi havia força gent que duia una doble vida perfecta i endreçada: deixava la dona a casa amb la feina i els nens i durant el congrés anava amb una altra... que en alguns casos de notable fidelitat solia ser la mateixa durant uns quants anys. I on diu dona poseu-hi marit, que en això de les banyes no hi havia cap mena de discriminació. Més d'una havia deixat l'home a Barcelona donant biberons i posant xumets a les nits i tornava del congrés dient que aquestes reunions eren cada vegada més esgotadores. I tant que n'era, d'esgotadora, l'activitat sota els llençols!

I què volen que els digui. Aquell club m'agradava i no feien pagar per fer-se'n soci, de manera que m'hi vaig inscriure. A partir de mitja tarda, quan s'acabaven les sessions científiques, deixava la cartera i els papers a l'habitació i les vegades que no em portava el peix de casa —la S., una becària de cardiologia del Trueta de Girona— m'arreglava una mica i baixava al *hall* o al piano bar a calar el tresmall. No diré que s'agafés peix cada dia, però més de la meitat de les vegades treies alguna peça. No sempre eren llobarros fins, a vegades tenien alguna espina, però la carn era sempre fresca i perfumada. L'endemà a l'hora d'esmorzar qui més qui menys sabia amb qui havia passat l'altre la nit, però el pacte de silenci sempre va funcionar, almenys entre els homes, que, contra el que es pot pensar, gairebé mai no presumien de les seves conquestes. Diria que les dones se'n vanta-

ven més que nosaltres. En qualsevol cas, a la primera sessió del matí les ulleres de sol sovintejaven. I en el cas d'alguns tarambanes les ulleres de les altres també, arribaven fins als pòmuls.

En general, el sexe era tranquil, amb passió continguda. Hi predominava la tendresa i la dolcesa per sobre de la luxúria. De fet, això anava així perquè jo me les triava d'aquesta mena —follamigues, en diuen ara, però aleshores la paraula no existia—, ja que les que se t'enduien per davant amb massa empenta més aviat me l'arronsaven. Mai no em vaig enamorar del tot i crec que elles de mi tampoc, tot i que n'hi va haver una que em va fer posar nerviós amb trucades sense solta ni volta a la meva consulta durant uns quants mesos. En general, els comiats eren suaus i civilitzats. Alguna telefonada els dies següents per preguntar coses tan engrescadores i originals com «Com estàs?», «Com has trobat la família?» i com a molt, com a molt, «M'enyores una mica?».

I gairebé sense adonar-me'n, l'any 1994 —que és on vol que plegui la meva biografia l'autor de la novel·la— he complert quaranta-cinc anys amb una dona que m'estimo, dues filles que m'enamoren, uns pares que adoro i una feina que m'agrada i amb la qual em guanyo la vida raonablement. Però tot el que he fet des d'aleshores fins ara el Figuerola no m'ho deixa explicar. Una pena perquè començava a trobar-hi gust.